

Ponedeljek

Leto II.

Ljubljana, 12. novembra 1928

Štev. 46

Mučna obletnica rapalske pogodbe

Po nalogu ministrskega predsednika dr. Korošca so bili včeraj konfiscirani vsi lepaki in letaki izdani povodom rapalskega dne - Konsignacija policije in orožništva v Ljubljani

Za osmo obletnico rapalskega dne je bila v Ljubljani pripravljena le skromna proslava. Jugoslovenska Maica je izdala razne spominske knjige, v mestu pa se je vršil nabiralni dan in se je publika številno odzivala nabiralcem, ki so prodajali spominske listke. To tiho proslavo pa je na nečuden način kompromitiralo notranje ministrstvo, ki je telegrafno izdalo nalog, da se konfiscirata od Jugoslovenske Matice in Slovenske Straže izdana dva velika umetniška lepaka z naslovom »Rapallo« in »Ali je to tvoja kultura, Italija?« Ta dva lepaka sta po svoji vsebini in po svojih slikah le mila kritika vsega, kar se v Italiji vrši nad našim narodom, in se nikakor ne moreta primerjati z izzivalnimi letaki in lepaki, ki se širijo v Italiji proti

našemu narodu. Zato je njuna konfiskacija izzvala v vsem mestu silno ogorčenje. Pripoveduje se, da je g. Korošec odredil konfiskacijo na željo italijanskega poslanika. Po naročilu ministra notranjih zadev je policija danes postopala sploh proti celi tihji rapalski prireditvi skrajno rigorozno. Zabranila je akademikom postaviti žrtvenik na plošči pred univerzo in je, iz višjih državnih interesov odklonila tudi dovoljenje za kres na ljubljanskem Gradu. Dogajalo se je celo to, da so posamezni varnostni organi zabranjevali zbirko po ljubljanskih ulicah, čeprav je policijska direkcija to zbirko s posebnim pismenim odlokom dovolila. Konfisciran je bil tudi črno obrobljeni letak z naslovom »Ali nas čujete, bratje?«

V mestu je bilo čez dan konsignirano veliko število orožništva, kakor bi se Ljubljana pripravljala na revolucijo. Navzlic vsem tem provokacijam, pa je Ljubljana obvarovala najdostojnejšo disciplino in nikjer ni prišlo do kakršnegakoli motenja miru. Policija nikjer ni v večjem številu nastopala, izvzemši pred hotelom Union, kjer je bila cela kompanija stražnikov postavljena menda kot častna straža, ker se je v restavraciji vršila slavnostna večerja, prirjena od italijanskega konzula. Splošno se je ugotavljalo, da vlada še nikdar ni s tako brezobzirnostjo zatrla spominjanja na rapalski dan, kakor letos, ko je šef vlade sin tistega dela naroda, ki je bil v Rapallu položen na žrtvenik.

Težave pri sestavi nove Poincaréjeve vlade

Po sinočnih vesteh je vzel Poincaré v svoj kabinet skoraj vse svoje dosedanje sodelavce. — Presenečenja niso izključena.

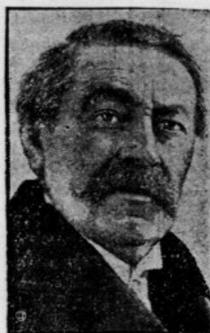
Pariz, 11. novembra. Lista novega Poincaréjevega kabineta se bo objavila najbrže še danes pozno ponoči. Ako ne bo prišlo do nepredvidenih dogodkov, bo Poincaréjev kabinet sestavljen takole: Ministrsko predsedništvo Poincaré, ki pa ne bo prevzel drugega resorsta, notranje ministrstvo Tardieu, zunanje ministrstvo Briand, vojna Painlevé, finance Cheron, pra-

vosodje Barthou, mornarica Leygues, trgovina Boncour, javna dela Fergot, delovno ministrstvo Loucheur, prosveta Marot, penzije Antierou, letalstvo Eynac, poljedelstvo Henessy.

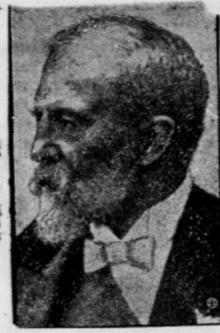
V političnih krogih govorijo, da je potreben še pristarek ene osebe, čije ime ni znano, za vstop v vlado, nakar se bo ministrska lista objavila.

Tardieu

Briand

Poincaré

Javno zborovanje v Unionu

AKADEMSKA OMLADINA sklicuje za danes, 12. t. m. na dan obletnice pogodbe v Rapallu javno zborovanje ob 6. zvečer v Unionu.

Državljan! Udeležite se zboru, da dokažemo našo enotnost in odločnost, da vztrajamo do konca v borbi za življenske interese našega naroda!

„Sporazum v okviru sedanje ureditve države“

Odgovor četverne koalicije inž. Savčiću. — Sestanek med dr. Korošcem in Savčićem. — Uradni komuniké.

Beograd, 11. nov. Najvažnejši in obenem edini politični dogodek današnjega dne je bil dopoldanski sestanek predsednika vlade dr. Korošca z inž. Milošem Savčićem. Kakor se je že prej napovedalo, je na tem sestanku dr. Korošec izročil g. Savčiću odgovor sedanje vlade večine na njegova vprašanja o rešitvi naše notranje krize. Iz vladnih krogov izjavljajo, da je dr. Korošec obvestil inž. Savčića o stališču voditeljev četverne koalicije in o njihovem naziranju glede rešitve krize. Baje so režimske stranke izrazile željo, da bi prišle v stik s KDK in ustvarile podlago, na kateri bi se mogla začeti pogajanja o sporazumu. Režimske stranke izjavljajo, da niso proti razpisu volitev, da pa se mora prej ugotoviti, pod kakimi gesli naj se volitve vrše. Četverna koalicija je za vsak sporazum v okviru sedanje državne ureditve. Sporazum mora temeljiti na ustavi; ako se naj izvede njena revizija, se mora to zgoditi samo na način, ki je v ustavi določen. Vodje četverne koalicije zahtevajo, naj se KDK izjavi in pove, kaj želi in v kateri smeri naj bi se izvedla revizija ustave. Sestanek g. Savčića in dr. Korošca

v predsedništvu vlade je trajal eno uro. O sestanku je bil iz kabineta predsedstva vladan izdan naslednji komuniké:

»Danes, 11. t. m. sta se ob 10. dopoldne sestala v predsedništvu vlade predsednik dr. Korošec in g. Miloš Savčić. G. dr. Korošec je v imenu četverne koalicije sporočil g. Savčiću, da so vse štiri stranke koalicije za vsak sporazum, ki ima za cilj ojačanje naše države. Pooblastil je g. Savčića, naj to sporočilo in razgovore, ki jih je vodil s šefi posameznih strank, uporabi po svoji presoji.«

Iz vladnih krogov se poroča, da bo g. Savčić imel še par manjših posvetovanj v Beogradu, nakar bo stopil v stik z voditelji KDK. Beograd, 11. nov. Danes se je v hotelu »Bristol« vršil manjši shod demokratske stranke, na katerem so govorili Ljuba Davidović in še nekateri demokratski prvaki. Shoda se je udeležilo več demokratskih ministrov in poslancev. Ljuba Davidović je v svojem govoru poudarjal, da je sedanja vlada pripravljena prva nuditi roko za sporazum. V svojem govoru je obširno razpravljal o potrebi sporazuma.

Zveze dobavitelja Dragoljuba Dinića

Pojasnilo novinarja Dobrosava Jevdjevića o dobavah motorjev za naša vojaška letala.

Beograd, 11. novembra. V poročilu o dobavah Dragotina Dinića je bilo omenjeno med drugim, da je glasom dokumenta strasbourške tvrdke Michel bila tudi znanemu nacionalistu in novinarju Dobrosavu Jevdjeviću iz Novega Sada namejena provizija v iznosu 10 odstotkov. Na to poročilo, ki ga je prinesla »Politika« z interpelacijo zemljoradniških poslancev, objavlja Dobrosav Jevdjević v današnji »Politiki« obširno informacijo, v kateri kategorično zanika, da bi bil kdajkoli prejel kakšno provizijo, in poudarja, da je njegovo ime vpleteno v kampanjo zolj zaradi osebnih naspotij. V svojem odgovoru navaja Dobrosav Jevdjević tudi naslednje zanimive podatke: Nekako pred letom, torej v času, ko je bilo omenjeno pismo tvrdke Michel napisano, sem s svojim publicističnim delom materialno zelo koristil komandi našega letalstva. Nekega dne mi je bilo sporočeno, da je komanda pripravljena, da mi članke v svojem interesu denarno honorira iz zapurnih kreditov. To sem energično odbil z motivacijo, da za denar ne pišem. Nagrada bi bila iznašala več kakor omenjena provizija. Da pa dam priliko onim, ki se proti meni borijo in me hočejo onemogočiti, izjavljam, da se bom za vedno umaknil iz političnega življenja, ako je katera koli moja navedba neresnična!

hajali armijski komandanti in je bil v zvezah z generalom Nikolajevičem. Kaj sem mu mogel pomagati, ko so na kosilu in večerji pri njem stalno bili načelniki štabov in poveljniki polkov! Kampanja proti meni ne bo preprečila, da razkrijem tajnost dokumenta ESP 580 z dne 5. septembra, podpisane od načelnika letalskega štaba, ki so ga našli, ko Dinića že ni bilo več v državi. Ta kampanja ne bo preprečila, da se demaskirajo oni, ki jih je v svojem poslovnem pismu na poveljnika letalstva omenil pokojni mornariški kapetan Matijević. Povem lahko, kdo je posetil predsednika vlade in zahteval, da se zamenja preiskovalni sodnik, in kdo je izvršil dotično nezakonitost v ministrstvu pravosodja. Dokazal bom še mnoge druge stvari, a k zaključku pripominjam samo naslednje:

Pismo, ki je bilo objavljeno, je v poveljstvu letalstva. Imam vtis, da je njegova objava nelegalna navzlic brezpomembnosti, tem bolj, ker bi tudi v primeru resničnosti prizadela ne mene, temveč najvišje faktorje in v poveljstvu letalstva. Ljuba tako pod mojim vplivom, da meni na ljubo vršijo nezakonitosti in kupujejo slab material. Povodom interpelacije zemljoradniških poslancev bi prošil prijatelja Dimitrija Vujića, naj se ne sramuje kakor nevesta, marveč naj objavi one dokumente, ki so bili ukradeni iz poveljstva letalstva in so zdaj pri njem. Ter se v njih navajajo posli tvrdke Sondermayer in Hodjera. Tu se bodo našli mnogi zanimivi podatki in to ne samo o materialu, ki je bil zavrnjen, marveč tudi o plačanem materialu. Končno ponovno izjavljam, da bom izjavjal vse posledice, ako se dokaže, da sem prejel eno samo paro provizije ne samo od tvrdke Michel, temveč od kogarkoli.

Po zborovanju se je formiral sprevod udeležnikov veličastnega shoda, ki so defilirali mimo hotela »Lika«, kjer sta sprevod motrila Pribičević in dr. Maček z balkona. Na čelu sprevoda so jezдили konjeniki, ki jim je sledilo več sto okrašenih voz. Ogromna množica, ki je korakala v sprevodu, je neprestano vzklikala: »Živel narodni voditelj!«, »Živela KDK!«. Defile pred voditelji KDK se je končal ob pol 2 popoldne.

Tudi srbsko kmetijstvo in zadružništvo v krizi

Beograd, 11. novembra. Danes je zboroval kongres Saveza zemljoradniških združenj, ki so se ga udeležile tudi razne vplivne politične osebnosti. Na kongresu se je predvsem razpravljalo o kmetijskih kreditih. Po poročilu člana upravnega odbora Voje Glogovića, o katerem se je razvila daljša razprava, je govorila še cela vrsta govornikov. Sprejeta je bila resolucija, ki ugotavlja, da socijalni in gospodarski položaj naše države doživlja tako krizo, ki zahteva nujno in pravilno rešitev vprašanja kmetijskih kreditov. Povdarja se, da se imajo kmetijski krediti dovoljevati v prvi vrsti svobodnemu zadružništvu. vsied česar naj se ukine sedanja direkcija za kmetijske kredite. Končno se naglašata tudi potreba uveljavljanja raznih zakonov gospodarskega značaja, kakor zakonov o svobodnem zadružništvu, zadružnih dolgovih, ureditvi agrarnega vprašanja itd

Proslava desetletnice premirja

Beograd, 11. novembra. V Beogradu so se danes vršile zelo svečane proslave 10-letnice zaključkov premirja po veliki svetovni vojni. Posebno ganljiva je bila spominska svečanost na francoskem pokopališču, kjer se je vršila slovesna služba božja. Ob tej priliki je imel spominski govor francoski poslanik Dard. Enaka svečanost se je vršila tudi na italijanskem pokopališču. Obeh svečanosti so se udeležili člani vlade. Ob 11. dopoldne so zabučale tovarniške sirene, ki so pozvale prebivalstvo Beograda naj z dveminutnim molkom počasti spomin med svetovno vojno padlih borcev. Službe božje so se vršile tudi na drugih beograjskih pokopališčih. Slovesno blagoslovitev kostnice naših vojakov je izvršil sam patrijarh Dimitrije.

V poljskem poslaništvu se je vršila danes pruslava desetletnice proglastitve neodvisnosti poljske republike.

Zopet železniška nesreča

Novska, 11. nov. Dones ob 2. ponoči sta pred vhodom na postajo Novsko zadela skupaj dva tovorna vlaka, pri čemer pa k sreči ni bilo človeških žrtev; materijelna škoda pa je zelo velika. Tovorni vlak, ki je prihajal iz Rajčica proti Novski, ni imel proste proge na postajo in bi se moral prei ustaviti. Prometni uradnik pa je pozabil, da je proga okupirana in le spustil s postaje drug tovorni vlak, tako da je v megli zavozil v prvi vlak. Po napornem delu se je postajnemu osoblju posrečilo očistiti progo in zopet omogočiti promet

Tri ruske polarne ekspedicije izgubile

Leningrad, 11. novembra. Akademija znanosti je naprosila tujakšno osrednje radio postajo kakor tudi društvo prijateljev radia, naj bi skušali potom kratkih valov dobiti zvezo s tremi izgubljenimi polarnimi ekspedicijami, o katerih že več mesecev ni nobenih poročil. Prva ekspedicija pod vodstvom Pinegina je odplula 12. avgusta na ladji »Polarnaja zvezda« iz zaliva Tiksi proti zapadni obali otoka Ljohov z namenom, da postavi tam zračno hidro in meteorološko ter radio postajo. Druga ekspedicija pod vodstvom Himikova je odšla že v maju v območje reke Jan ter je imela nalogo proučevati hidrološka dela ob izlivu reke. O tretji ekspediciji, ki jo je vodil Cistov in ki naj bi na otoku Tajmar pripravila bazo za zrakoplov »Sovjetski sever«, že pol leta ni nikake vesti.

Manifestacija hrvaško-srbske sloge v Liki

10.000 ljudi na shodu KDK v Gospiću - Sloga Hrvatov in Srbov je garancija boljše bodočnosti

Gospić, 11. nov. Danes so se v Gospiću razlegale hrvaške in srbske pesmi ter se bratile hrvaške in srbske zastave, ki jih je bilo več sto. Na zborovališču na Žitnem trgu se je zbralo nad 10 tisoč ljudi, čeprav je bilo slabo vreme. Svetozar Pribičević je došel v Gospiću v spremstvu posl. dr. Srdjana Budisavljevića z nočnim zagrebškim brzovlakom. Na kolodvoru so ga sprejeli predstavniki organizacij HSS in SDS. Dr. Maček je došel zjutraj z osebnim vlakom ter so ga na kolodvoru sprejeli zastopniki KDK in mnogoštevilni pristaši z zastavami.

Danes je bilo vse mesto v zastavah. Hiše so imele okrašena okna s preprogami in cvetjem. Ljudje so prihajali na zborovanje večinoma peš in to tudi iz najbolj oddaljenih krajev. Celo organizacija KDK iz oddaljenega Obrovca v severni Dalmaciji je došla peš pod hrvaškimi in srbskimi zastavami; hrvaško zastavo je nosil Srb, srbsko zastavo pa Hrvat. Na Žitnem trgu se je okoli zborovališča zbralo nad 500 konjenikov in 300 vozov, na katerih so se pripeljali starejši ljudje, ki niso mogli priti peš.

Ob 10.30 so stopili na govorniško tribuno najprej narodni poslanci, ki zastopajo Liko. Zborovalci so nosili razne napise, kakor »Živel kralj«, »Živela KDK«, »Živela sloga KDK«, »Doli separatizem«, »V slogi je rešitev« itd.

Ko sta se predsednika KDK Pribičević in dr. Maček pripeljala na zborovališče z avtomobilom, ju je množica burno in dolgo pozdravljala. Ovacije so se še povečale, ko sta stopila na govorniški oder, kjer so jima poklonili cvetne in dve lepo vezani liški čepici.

Zborovanje je otvoril predsednik okrožne organizacije SDS dr. Pero Zec, ki je predlagal za predsednika shodu narodnega poslance Karla Brkljačića (HSS).

Predsednik posl. Brkljačić je na kratko pozdravil brate in sestre Hrvatov in Hrvatice in Srbe ter Srbinje, oba predsednika KDK in ves zbrani narod. Nato je podal besedo Svetozarju Pribičeviću, ki so ga udeležniki zborovanja pozdravili s frenetičnim ploskanjem in živahnim vzklikanjem.

Svetozar Pribičević

Je v svojem govoru najprej naglašal, da so lažnive vse vesti, da bi KDK rušila državo. Omenjal je tudi trošenje narodnega denarja za parade, dočim ljudstvo v Liki nima kaj jesti. (Vzkliki: Sramota!) Poudarjal je, da so v zadnjih desetih letih vladali v državi in v Beogradu tako, da je danes ves narod nezadovoljen. Danes se vodi taka politika, da se na primer v carinsko službo sprejema predvsem Srbijanci, v podoficirske šole predvsem Srbijanci itd. Srbijanci prihajajo v prečanske kraje kot učitelji, kot pravoslavni popi, kot vladike in vprašati se je treba, ali hočejo Hrvatov in Srbi v naših krajih dopustiti, da bodo Srbijanci zavzeli vsa njihova mesta. (Burni vzkliki: Nečemo!) Jaz vam rečem, bratje Hrvatov in Srbi iz teh krajev da je vaša usoda nerazdružljivo zvezana. Da vi tukaj živite prag ob pragu njiva ob njivi in da morate zato čvrsto skupaj marširati k uveljavljenju osnovnih pravic človeka in naroda. Odkar imamo take ali take samouprave

ter oblastno skupščino v Karlovcu, ki nima velikih finančnih sredstev, so se vendarle pričeli graditi prvi vodnjaki v Liki, so se začele graditi prve šole in pričelo se je skrbeti za prave ljudske potrebe. Kaj bi šele bilo, ako bi narod sam upravljal vse one posle, za katere ni nujno potrebno, da se vodijo za vso državo z enega mesta!

Zatem se je Pribičević bavil s položajem v Rumuniji in prevzetjem tamošnje vlade po narodni kmetijski st. anki. Poudarjal je, da je v naši državi načelo narodne volje pogaženo in da se o tem načelu danes ne vodi noben račun. Jamstvo in čvrsta podlaga za boljšo bodočnost naroda pa moreta biti samo sloga in skupno delo Hrvatov in Srbov v prečanskih krajih. Ne more in ne sme se s Hrvatov in Srbi v naših krajih postopati tako kakor z Makedonci. Srbi so prišli v te kraje, ker niso hoteli prenašati turškega suženjstva, pa tudi sedaj nočejo prenašati nobenega suženjstva. Naj Srbov ne ovira, ako se poudarja hrvaško ime, zakaj oni, ki so pravi prijatelji edinstva, bodo ljubili hrvaško ime prav tako kakor srbsko.

Nas ne vodi nobena mržnja napram Srbijancem v naši borbi in po 20. juniju, ko so se zastopniki KDK sestali v Zagrebu, smo pozvali kmetijski narod v Srbiji in tamošnje inteligente, ki se ne strinjajo s sedanjim politiko, naj podprno upravičeno borbo KDK. Nismo mi krivi! ako se je od tamkaj javilo tako malo ljudi, ako večinoma pipirajo sedanjno težko politiko, ki je osramotila ime Srbije.

V Beogradu sedaj samo čakajo, da bi razpadla KDK. (Burni vzkliki: Nikdar ne bodo dočakali!) V Beogradu samo žele, da bi se naš boj pretvoril v hrvaško-srbsko borbo in bi se pričela borba med Hrvatov in Srbi, ker upajo, da bi potem mogli zbrati okoli sebe vse Srbe. In zato vpijejo sedaj, da je Srbstvo v nevarnosti. (Živahnji vzkliki: Lažejo!)

Govor Svetozarja Pribičevića so z burnim odobravanjem. Nato je govoril predsednik KDK

dr. Vladko Maček,

ki so ga zborovalci isto tako pozdravili z burnimi ovacijami. V svojem govoru je poudarjal, da se hudo motijo vsi, ki so mislili, da bo KDK samo kakšna parlamentarna kombinacija. KDK bi bilo treba ustanoviti že prej in govornik je to željo že prej mnogokrat čul iz hrvaškega naroda, ko je prihajal v pokrajino. Narod ve, da bo dotlej, dokler bodo Srbi mrzili hrvaško zastavo in Hrvatov srbsko zastavo, dokler bodo Hrvatov mrzili cirilico in Srbi latinico, vladala v Beogradu cincarija ter gazila srbski in hrvaški narod. KDK je bila ustanovljena v glavnem zaradi tega, da se ustvari popolno edinstvo hrvaškega in srbskega kmetijskega naroda v prečanskih krajih, ker je edino to edinstvo jamstvo za boljšo bodočnost. To edinstvo ni ničesar novega, ker je obstajalo v naših dušah že skozi stoletja. Ne more zaplakati hrvaški seljak, ne da je poleg njega zaplakal tudi srbski seljak. Ako koga doleti nesreča, bo brezpogojno dosegla tudi drugega. Tudi govor dr. Mačka so zborovalci sprejeli z dolgotrajnimi in burnimi ovacijami.

Ob osmi obletnici Rapalla

«Mi smo tudi za dobre odnose z Italijo, ne razumemo pa, kako se morejo ustvariti dobri odnosi, ako se žrtvuje ena tretjina slovenskega naroda, cela hrvaška Istra in Reka. Kdor je to naredil, je ustvaril najhujše odnose z Italijo, poglobil sovraštvo do tujega roparja in se sam najgloblje ostramolil...»

«Slovenec», št. 260, 13. nov. 1920.

Bilo je v petek, 12. novembra leta 1920, ko se je v Santi Margheriti Ligurski ob 11 dopoldne pričela zadnja, odločilna seja jugoslovenske in italijanske delegacije, ki naj bi bili obojestranski zadovoljivo rešili vprašanje razmejitve med Jugoslavijo in Italijo. Seja je trajala do 3 popoldne in se je dosegel na njej — popoln sporazum v vseh točkah, kakor se je tedaj poročalo vsemu svetu. Pogodba, sestavljena v italijanskem in srbskem jeziku, je bila podpisana ob dveh v noči od petka na soboto, 12. na 13. novembra. Podpisali so pogodbo za Jugoslavijo: ministrski predsednik Vesnić, zunanji minister Trumbić.

Dr. Trumbić

edini se živeči sopodpisnik pogodbe v imenu Jugoslavije

bić in finančni minister Stojanović; za Italijo pa ministrski predsednik Giolitti, zunanji minister grof Sforza in vojni minister Bonomi.

S to pogodbo je bil naš narod na Primorskem in Notranjem izroččen na milost in nemilost italijanskemu imperijalizmu, obsojen v narodno politično, kulturno in gospodarsko smrt. Petek 12. novembra 1920. je tako dejanski črni petek našega naroda....»

»Kdor je to naredil — — —«

V petek, 5. novembra 1920 pomoči je jugoslovenska delegacija odpotovala iz Beograda v Italijo. V soboto, 6. novembra, okoli 9. zvečer je dospela v Ljubljano, kjer so ji zastopniki vseh slovenskih strank in neodrešenega naroda pobjasnili želje in zahteve našega naroda. Ministrski predsednik dr. Vesnić je ob slovesu izjavil: »Upam, gospodje, da se v kratkem vidimo osvobojeni velike skrbi, ki danes leži na vsem našem narodu.«

V Beogradu je tedaj, po odhodu delegacije, stal na čelu vlade namestnik ministrskega predsednika, dr. Anton Koščec.

V nedeljo, 7. novembra popoldne je dospela jugoslovenska delegacija v Santa Margherita Ligure. Takoj po prihodu so bili delegatje gostje na čajanki, ki jo je priredila grofica Sforza, zvečer pa je bil svečan obed.

V ponedeljek, 8. novembra, dopoldne so se ob 9.14 pričeli v vili Spinola prvi razgovori, nakar so se istega dne vršile tri konference, tekom katerih se je pokazalo, da so italijanske zahteve veliko nepopolnejše kakor so bile pred deseti meseci.

Naslednjega dne, v torek 9. novembra, dopoldne ni bilo konference, pač pa so Italijani izročili jugoslovenski delegaciji nove pogoje v smislu novih, iz Rima prejetih navodil, in ti pogoji so se jugoslovenski delegaciji zdeli tako težki, da se je že mislilo na prekinjenje pogajanj. Italijani so zahtevali mejo na Snežniku, za kar so hoteli prepustiti Jugoslaviji logaško kotlino, dočim je jugoslovenska delegacija zahtevala za mejo skoraj točno Lloyd Georgeovo črto z idrijsko in postojnsko kotlino in reško železnico za Jugoslavijo, obenem pa neodvisnost Reke brez teritorialne zveze z Italijo. Do-

Pogled na Rapallo

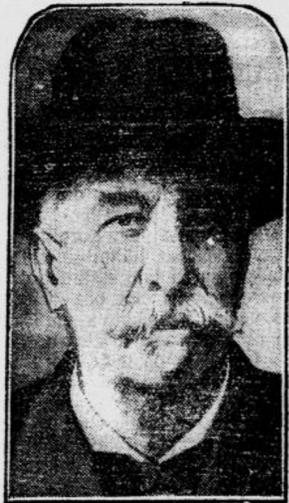
čim so Italijani hoteli imeti Zader s predležečimi otoki in Visom zase, ter demilitarizacijo Dalmacije do Kotora, je jugoslovenska delegacija zahtevala vse jadransko otočje za Jugoslavijo, Zadru pa je hotela priznati samo avtonomijo.

V sredo, 10. novembra, dopoldne so Italijani izročili jugoslovenski delegaciji svoje ultimativne zahteve. Odrlekli so se Visu in otočju pred Zadrom, za katerega so zahtevali italijansko suvereniteto, in so popustili nekoliko glede logaške kotline. Reka samostojna, toda zvezana po italijanskem koridorju (železnici) z Italijo. Tega dne popoldne se je vršila skupna seja obeh delegacij, ki je trajala pet ur in je bila v njej definitivno določena meja na kopnem in sicer, kakor se je poročalo: »v popolno zadovoljstvo Italije«. Jugoslovenska delegacija je že pred sejo sporočila po dr. Trumbiću grofu Sforzi, da sprejema v glavnem italijanske pogoje, in je tako popolnoma kapitulirala pred Italijani.

Naslednjega dne, v četrtek 11. novembra, je prispel v Santo Margherita italijanski ministrski predsednik Giolitti in so se v plenarni seji obeh delegacij določile vse podrobnosti sporazuma.

V petek, 12. novembra, dopoldne se je pričela zadnja seja, v kateri je bila pogodba definitivno sklenjena. Podpis pogodbe se je zavlekel, ker je bilo treba izdelati besedilo tudi v našem jeziku, kar je prevzel dr. Trumbić. Po slavnostnem obedu so ga čakali vse do ene ure popoldne, nakar je Giolitti otvoril zaključno sejo, v kateri sta se prečitali obe besedili, nakar so podpisali najprej jugoslovenski, potem pa italijanski delegatje.

V soboto, 13. novembra, dopoldne so se jugoslovenski delegatje odpeljali v Beograd. Mimo Ljubljane se je vozila delegacija 14. novembra v zgodnjem jutranjem času. Vlak so v Italiji precej zadržali, češ, ker so bili obveščeni, da se v Ljubljani in Zagrebu pripravljajo demonstracije proti delegaciji. Istega dne dopoldne sta se vršila velikanska protestna shoda v Ljubljani in Zagrebu. Naslednjega dne dopoldne je sprejel regent delegate v dolgi avdijenci, popoldne pa se je vršila seja ministrskega

Giolitti,

ki je podpisal pogodbo za Italijo

sveta, v kateri je dr. Trumbić podal obširno poročilo. Ministrskega podpredsednika dr. Korošca ni bilo pri seji, ker se je že v soboto odpeljal na volilno agitacijo na Stajersko. V seji se je delegaciji očitalo, da je prekoračila svoj mandat in ni zahtevala novih navodil, ko je šlo za odgovor na poostrene italijanske zahteve. Pozneje se je ugotovilo, da je imela delegacija dvojna navodila in je ravnala »po svojem najboljšem preudarku«.

V četrtek, 18. novembra, je ministrski svet v Beogradu ratificiral pogodbo, katero je regent podpisal 21. novembra. Istočasno je minister dr. Trumbić podal demisijsko. Dne 27. novembra je italijanski parlament ratificiral pogodbo.

Danes, po osmih letih, ko na svojem narodnem telesu ne čutimo samo posledic rapalske pogodbe, temveč vse nad nami kot Damoklejev meč tudi še netunske konvencije, bi bilo pač res potrebno, da se kar najresneje vprašamo, kdo je vse to naredil in zakaj?!

Nepodkupljiv in nezmotljiv

je ameriški glasovalni stroj; toda treba je znati voliti z njim!

O ameriških volitvah so naši listi dobro poročali, zdaj pa naj izpregovorimo nekaj besed o dokaj manj dolgočasnem predmetu — o ameriškem glasovalnem stroju.

Evropci smo v marsičem zelo starokopitni, ne najmanj pri volitvah: med tem ko smo Baikalci že napredovali do volilnih kroglic, ki so nerodne le zaradi presipavanja, v ostalem pa do skrajnosti nepodkupljive, moderne, estetične in kar še hočete, volijo še v mnogih evropskih državah z glasovnicami. Ta metoda je zelo konservativna in nerodna; bog ne dal, da bi volilec kaj napisal na te glasovnice, utegnili bi se zmotiti in v navalu patriotične nervoznosti prečrtati pravo ime, ali pa bi s tretjajocimi prsti nemara celo natrkal usodni listek — njegov glas bi šel po globe. V Ameriki pripisujejo državljanom mnogo večjo razumnost, pripisujejo jim celo toliko inteligenco, da bodo znali ravnati z izredno kompliciranim strojem, ki opravlja volitve brez sleherne intervencije svetočnika ali peresa, zgošči s pritiskom na vzvode.

Glasovalni stroj

V poslednjih tednih pred zadnjimi predsedniškimi volitvami so samo za New York dobavili 3075 glasovalnih strojev. Demokrati in republikanski lokali za prodajanje so bili pred volitvami vsi obremenjeni z modeli glasovalnega stroja, kjer so volilci imeli priložnost dobiti vpogled v funkcioniranje stroja.

Na dan volitev pa je bila oodoba nekako taka:

Ko je volilec stopil v volilni lokal, je moral najprej mimo mize, kjer je sedela volilna komisija. Na mizi le bil model glasovalnega stroja in v ta namen poslani uradnik mu je, ako mu kaj še ni bilo lasno, hitro dal potrebna pojasnila, kako je treba ravnati s strojem. Razen modela so visle na steni pestrobarevne karte, ki polasnjuje volilno proceduro. Ko je volilec vse to dovoljno proučil in menil, da je dovolj učen za volilni akt, je stopil k stroju. Ta stroj je nekaka volilna celica in je opremljena z velikimi zastori. Nasproti mize le bil velik kovinski zumb, ki ga je moral predsednik komisije zavrteti, da je mozel volilec v celico. Ko je bil v celici, je zagledal pred seboj veliko stikalno ploščo. Čisto na levi je opazil rdeče pleskan vzvod, ki ga je moral potisniti na desno, na kar so se zastori avtomatično zakrili. Sele tedaj se je začel pravi volilni akt. Omil izvod le namreč oprostil druge izvode, tako da nihče ne more prei voliti, dokler si ni s spustitvijo zastora zalomila volilna tajnost.

Dokler so zastori odprti je nemogoče voliti

Volitev tudi z drugega vidika ni baš preprosta. Vprašanje namreč ni samo: Hoover ali Smith; treba je voliti predsednika, podpredsednika, državnega guvernerja, viceguvernerja, državnega finančnega ministra, generalnega državnega pravdnika, najvišjega državnega sodnika, senatorja, sodnika pri najvišjem sodišču, mestnega sodnika, poslanca v reprezentančno hišo, senatorja in poslanca v državni parlament. Vse to je bilo napisano na vsiki deski, ki jo je volilec videl pred seboj. Nad tem seznamom so bile liste kandidatov in nad vsakim imenom tako zvan volilni vzvod. Pri

imenu tistega kandidata, ki ga je volilec želel voliti le moral pritisniti na vzvod Seveda pa je stroj tako konstruiran, da more volilec pritisniti samo na en vzvod za enega kandidata. Zato je tudi nemogoče glasovati za dva nasprotna kandidata. Ko je volilec sledil vse »odglasoval«, je spet segel po rdečem vzvodu in ga zavrtel nazaj na levo, in — volitev je bila končana. Seštevalni stroj le tako po obravnavi volilnih stikalnih plošč se je vrnil v normalni nil števec glasov za eno navre! Nato so se avtomatično vsi dol potisnjeni vzvodi dvignili, stikalna plošča se je vrnila v normalni položaj in vse je bilo spet pripravljeno za naslednjega volilca.

Zgodovina glasovalnega stroja

V večini ameriških držav so letos prvič volili s stroji. Toda ta izum seza že nekaj desetletij nazaj. Univerzalni izumitelj Edison si je dal že leta 1889 patentirati avtomatičen glasovalni stroj in v devetdesetih letih so te stroje že uporabljali v nekaterih državah Unije. Prednosti tega sistema so baje velike; tako vsaj trde povsod tam, kjer so ga že uvedli. Stroj lažje za popolno volilno tajnost in onemogočuje sleherno falzifikacijo rezultatov. Prei le bilo v mnogih državah, kjer so bila volilna podkupovanja nekaj vsakdanjega, v navadi, da so kupljeni volilci dvignili roke z glasovnicami visoko v zrak, preden so listek vržli v žaro. Po novem je ta oblika korupcije izključena. Stroj le nepodkupljiv.

Toda stroj le tudi nezmotljiv. Štetje glasov le nerodno, zamudno in povzroča pogosto prepire in korupcije; zdaj pa le moči takoj po končanem volilnem aktu ugotoviti rezultat. Seveda, četudi se stroj ne more zmotiti so »zmotam« podvržene volilne komisije, zato morajo, kakor hitro so volitve končane, stroj takoj zapečatiti, in druga komisija, ki ima ključ do stroja, prečita registrirane številke in objavi rezultat.

Najbolji zadovoljne so s strojem glasovanjem seveda redakcije listov: nič več jim ni treba čakati pozno v noč na rezultate (in še na nepopolne povrh!), nič več ni morečega, živce ubijajočega strahu pred zamudo; nekaj minut po končanih volitvah se že lame oglašati telefon, ki lavi številko za številko, in isti večer le celotni rezultat vsaj v velikih obriših znan širom države.

Po ameriških volitvah.

»Koliko vina bi prodali, če bi bil izvoljen Smith«

»Ali pa tudi ne kakor hitro bi smeli Američani piti vino, bi najbrž ne pili toliko...«

Resnica o Nobilovi ekspediciji

Nova odkritja prof. Behouneka. — Italijani so gledali Čeha in Šveda z mržnjo.

Edmi neitaljan, ki je preživel nesrečno Nobilovo ekspedicijo, je češki radiolog profesor Behounek. Zdaj predava o svojih doživljajih po svetu. Povabljen je v Pariz in London. V nekaterih nemških mestih je že govoril in tudi v Švici so njegova predavanja napolnila dvorano povsod, kjer se je pojavil na govorniškem odru.

Behouneka izjavljajo so tem zanimivejša, ker odkrivajo stvari, ki so bile doslej popolnoma neznane. Posebno interesantne so njegove konkluzije glede švedskega meteorologa Malmgreena. O njem je učenjak rekel obdesebno: »Vselej, kadar govorim o Malmgreenu, sem strahovito razburjen. Ne morem se nikakor živjeti v to, kar se je zgodilo... Slične stvari so se že večkrat primerile, a še nikdar ni bilo slišati, da bi tovariši zapustili svojega tovariša. Sramota je nepopisna. Malmgreen so oropali obleke, vzeli so mu hrano in so mu izkopal grob. Tega si ne morem drugače razložiti, kakor s psihozo, ki se človeka poloti na ledu...«

O Nobilu je Behouneka sodba zelo stvarna:

«Generalu se je delalo mnogo krivice. Ne da se pa tajiti, da je v odločilnem trenutku izgubil glavo. Vsi smo bili veseli, da je bil rešen prvi. Bil je nepopisno nervozen in to je vse nas težko vzmirjalo. Povelja, naj odrinejo Zappi, Mariano in Malmgreen, pa ni dal Nobile. Zato ne nosi nobene odgovornosti za Malmgreenovo smrt. Sploh moram izjaviti, da je bil Nobile edina opora Malmgreena in mene. Na krovu »Italije« so naju gledali vsi zelo hladno. Edino Nobile je bil izjema... Nobile je tudi na »Krasinu« pokazal, da se ne strinja s tem, kar se je zgodilo z Malmgreenom. Če bo mogel vzdržati svoje stališče tudi v preiskavi, ki jo vodi italijanska vlada, je seveda drugo vprašanje. V Italiji so zelo fanatični. Med drugim je Behounek povedal teje podrobnosti:

«Pravi rešitelj ekspedicije je bil radiotelegrafist Biagi. Vpostavil je zvezo s svetom in pošiljal na vse strani SOS klice na pomoč. Dvanajst dni smo čakali na odgovor. Z velikom težavo smo tudi določili kraj naše nesreče. Teža živil, ki smo jih rešili je znašala samo 170 kg. Dnevna racija za posameznika je bila 300 gramov. K sreči je Malmgreen ustrelil belega medveda, in sicer samo na šest metrov razdalje.

Mariano, Zappi in Malmgreen so menili, da bodo lahko prehodili po 10 km na dan, v resnici pa so napravili komaj po tri km in pol. Po štirinajstih dneh hoda je bil Malmgreen tako izčrpan (Behounek je tu prešel na opis Zappija), da je legel v sneg. Umrl je torej okrog 14. junija...

Nikakor ni mogoče popisati čustev, ki so nas navdala, ko smo slišali letalce nad nami. A oni nas, žal, niso opazili. Vsi naši signali so bili zaman. Letalca Čubnovski in Lundborg sta bila prva, ki sta se nam približala. Sele potem se je potočilo Itali-

janu Maddaleni ugotoviti našo pozicijo. Lundborg je prvi pristal pri rdečem šotoru. Velike nade smo stavili na »Krasina«.

Ziveli smo od konzerv, pemikana in mesa ustreljenega medveda. V dobro pomoč so nam bile tudi žvgalice in priprava za kuhanje z bencinom.

Ko je prišla rešitev, smo sklenili, da se ima kot prvi rešiti Ceccioni, ki je imel zlomljeno nogo. Nobile je bil šele na četrtem mestu. Ker pa je bil Ceccioni pretežak, Nobile pa ekspediciji v neskončno breme, je bilo treba reševati red izpremeniti. Važna je bila tudi Lundborgova izjava, da žele na »Città di Milano« najprej Nobile, ki bo pomagal pri nadaljnem načrtu za reševanje. Nu, prišel je »Krasin« in rešil vse.»

Predavatelj se pri vsakem predavanju spominja velikega junaka Amundsen, ki se v svojem 55. letu ni strasil truda, napora in žrtev, da pohiti na pomoč pomorskecem. Njegov polet je bil njegova zadnja pot v področju Spitzbergov, ki polagoma izgublja na privlačnosti, dočim se vse oči obračajo proti južnemu tečaju.

V banditskih gnezdih Sicilije in Bospora

Kriminalni komisar Ernest Engelbrecht iz Berlina je napravil zelo interesantno potovanje skozi sredozemsko luke in je na tej vožnji obiskal nekaj razbojniških lukenj na Siciliji in ob Bosporu. Iz njegovih popotnih vtisov posnemamo nekatera zelo zanimiva mesta:

Potovanje po Italiji je težko, zakaj v deželi je

orožje strogo prepovedano.

V kovčegu ne smeš imeti niti večjega noža. Če najde policija pri potniku takšno rezi, ga zapre in spravi pred sodišče. Kljub temu se mi je posrečilo vtihotapiti čez mejo zvestega tovariša Browninovega kova, ki me spremlja že nad dvajset let. Brez njega se nisem upal iti v Italijo.

Najglasovitejši razbojniški luknje so v Napoliju. Pristaniški predel je poln tesnih, umazanih ulic, v njih pa imajo skrivališča banditi. Stopil sem v »restavracijo«. Ze od daleč mi je udaril na uho smeš ženski, pomešan s pijanimi moškimi glasovi. Kakih dvajset moških in žensk je sedelo pri chiantiju. Na bližnjih mizah se je zbiralo na stotine muh, ki so sesale ostanke pijače in polivk na plošči iz marmorja.

Enooki krčmar mi je prinesel rubinastoredega vina, ki je kmalu privabilo tovariša k moji mizi. Dal sem mu razumeti, da imam opravka s policijo, kar naju je očitno še bolj zblížalo. Tovariš se je kmalu odstranil, prisel del svojih družbi in pripeljal k moji mizi od tam pet ali šest pivcev. Naročil sem

nekaj steklenic vina, pri katerih so mi pivci razkrili, da so me na prvi pogled imeli za policijskega volhuna

Zdaj, ko so z menoj popivali, so mi obljubili za slučaj potrebe svojo pomoč. Bili so pripravljeni skriti me takoj, če bi me kdo vzel na piko.

Z izgovorom, da si moram kupiti tobaka, sem izginil čez Piazza Mercante, ki je prav posebno nesnažna. Na nekkih vratih sta slonela dva moška — prežala sta morda na policijske volhune in sta šla za menoj doberšen kos poti. Izgubil sem jima izpred oči šele v pristanišču.

Zanimivejši je bil doživljaj v neki ljudski kuhinji, katerih mrgoli v teh krajih. Tam sem si naročil napolitansko jed, ki mi je silno dišala in reknila Ko sem zajemal s krožnika, začutilim pod ročnikom tujo roko. Naglo zagrabim in spoznam, da je to roka nekega 15letnega fanta dolgoprstiča.

V zadregi je tat odprl usta. Nisem hotel delati škandala in sem uzmoviča samo osvrknil s pogledom. Potrepljal sem ga po rami, češ, saj razumem, kako je s teboj! Potem sem izgovoril: »Vrat me je spremljala starejša žena, pravcarca megera, ki bi rada navežala steno z menoj. Odslovil sem jo brez besede.«

V Stambulu

Je bil moj obisk mnogo opasnější. Sel sem v benizno, ki leži v orientalskem delu zločinca. Na vratih me je prežela stara, umazana ženska, ki me je vodila po stopnicah v stranski prostor. Šla sva skozi sobo, kjer je bilo zbranih kakih petdeset tujcev. Mornarjev iz vseh delov sveta in prišla v podzemlje. Dolgi hodnik je bil ves zakrit s težkimi preprogami. Bil sem res v Orijentalu. Toda stvar se mi je takoj videla sumljiva in ne bi si upal v pustolovščino, da nisem imel pri sebi prijatelja Browninga.

Starka je močno skilila in se je mukoma skušala sporazumeti z menoj. Naposled je prinesla vina in mi ga nalila v čašo. Nisem ji zaupal. In res, kmalu zabujem za hrbtno nekakšen šum. Izza vrat, ki so bile zakrite s preprogami, je stopila mlada, komaj trinajstletna deklica. Ne da bi čakala mojega povabila, je priselka k mizi, nakar je stara odšla. Kakor sem se prepričal, je bila deklica Grkinja. Imela je plave oči in pravilne poteze — kratka, bila je krasotica. Medtem ko se s stanko nisem mogel sporazumeti, sem si pri dekletu osveževal spomin na Homerja in njegov jezik Grkinja je bila po orientalskem običaju ogrnjena samo s tančicami. Baš sva hotela začeti razgovor, kar zasllišim za seboj šepetajoče moške glasove. Šinem kvizku; za blazinami, na katerih sem slonel, se odpro tajne duri. V sobico hočejo stopiti moški. Naglo potegnem revolver iz žepa, drugo roko pa skrčim v pest in utečem iz pasti, kolikor me nesejo noge. Za menoj so glasno protestirali; stara ženska je vreščala, Grkinja pa se je pripravila na jok. Odkrito povem, da sem se čutil srečnega, ko me ni bilo več pod zemljo.

Opisal sem ta doživljaj carigraskemu znancu. Potrdil mi je, da sem bil v najopasnem razbojniškem gnezdu celega Stambula. Banditi imajo navado žrtev opleni niti in ubiti, potem pa jo pogreznje v vrečo kamenja v morje, kjer imajo pojedino ribe. Tej nevarnosti sem zaenkrat ušel in je ne bom pozabil, dokler bom hodil po svetu.

Ne pozabite na koncert pevskega društva „Ljubljanski Zvon“ — drevi ob osmih v Unionu!

Vstopnice v Matični knjigarni in eno uro pred začetkom koncerta pri blagajni v „Unionu“!

Francosko predavanje v Ljubljani

G. prof. Blondel, ponovno že nas gost, ki je izza vojne napravil do 30 potovanj po Evropi, nam je v soboto ob prepričli udeležbi prijetno kramljal o svoji domovini — »priletni dami, ki je ohranila še marsikak čare«. Predavatelj, ki ga je sama ljubeznivost, je pričel s poklonom na slovenske vrline in končal z željo lepše slovenske bodočnosti, vmes pa nanzal vrsto tehtnih misli o postanku francoskega naroda, o njegovih poglavitnih činih, osobito pa se je pomudil pri poslednji vojni, spreobračanju svetovne zgodovine. Orisal je tekoče, ki jih je morala premagati opustošena Francija, razočaranja, ki jih je doživela z Nemčijo, z Anglijo in Ameriko. Podčrtal je svoj optimizem glede prihodnosti: njegova domovina ima priložnega bogastva, sijajno geografsko lego, pravilno številčno razmerje med stanovji, uravnovesena je v umskem kakor gospodarskem oziru ter premore lepo kolonialno carstvo, ki se bo pokazalo na razstavi leta 1929.

Ministrstvo prosvete, moda in ples

To je mogoče le v naši državi. Dočim so ravnatelji beograjskih gimnazij najostreje zabranili dijakinjam šminkanje, britje obrvi in slične muhe, ter oblačenje po najnovejši modi, je ministrstvo prosvete poslalo srednješolskim zavodom razpis, s katerim priporoča, da se srednješolsko dijaštvo udeležuje plesnih tečajev. Po dosedanjih naredbah le bilo spričo prevelikega razmaha modernih plesov dijakom in dijakinjam zabranjeno obiskovanje barov, varietetejev, kavarn in gostiln. Celo obiskovanje svatb in javnih veselje le bilo po dosedanjih pravilih dovoljeno dijakom in dijakinjam samo v spremstvu roditeljev in po privolitvi šolskih oblastev. Izmed dijakov in dijakinj je že marsikdo moral čutiti nepriljetne posledice, ako le bil prijavljen zaradi udeležbe na tem ali onem plesu. Toda nedavno je ministrstvo prosvete dostavilo ravnateljsvom beograjskih gimnazij nenavaden razpis, ki se glasi:

Ministrstvo prosvete dovoljuje dijakom in dijakinjam, da obiskujejo plesno šolo Raše Milutinovića v Beogradu, o čemer se obveščajo ravnateljsstva, da zaradi tega ne bi dijakov pozivalo na odgovornost.

Dočim se torej skušajo dijaki in dijakinje Gimnoli prilagoditi disciplinarnim pravilom in dočim ravnatelji srednješolskih zavodov odpravljajo rigorozno borbo proti ženskim »modernizmom«, urbuje ministrstvo prosvete s kratkim »razpisom« ves — idealcem.

I. SSK Maribor jesenski prvak mariborskega okrožja

Tesna, toda zaslužena zmaga Maribora. — Slovan v jesenski sezoni na zadnjem mestu. — Avstrija igra z Italijo neodločno. — Ferencvaros kljub porazu od strani Rapida zmagovalec v srednjeevropskem pokalu.

Prvenstvo v Mariboru

I. SSK Maribor : SK Rapid 1:0 (0:0)

Maribor, 11. novembra. I. SSK Maribor si je danesno pičlo, toda zasluženo zmago priboril ponovno prvenstvo mariborskega okrožja v jesenski sezoni. Kljub nekompletni postavi je prevladoval na terenu. Toda sprično nesigurnost novega napada ni mogel doseči boljšega rezultata. Tekma je odločila obramba. Igra je potekla v jako ostrem tempu, vendar pa v desetih minutah. Precej zastuge na tem ima 700 gledalcev, ki so zasledovali z velikim interesom, toda mirneje, kot običajno tekmo. Nekateri nemirneje so sicer skušali motiti regularni potek tekme, vendar jim pa to zaradi dobre rediteljske službe ni uspelo.

Maribor je dal zadovoljivo igro. Zlasti se je odlikovala obramba, ki je sigurno čistila najnevarnejše položaje. Odlično je bil vratar Geuer, ki je nešteto krat bravurozno interveniral in tako nasprotniku onemogočil uspeh. Branilca Koren in Unterreiter sta zelo nadkrijevala nasprotnikovo obrambo. Sigurno igro in z uspešnim sodelovanjem zelo dobre krilne vrste Hreščak, Kirbiš, Prevo jima je uspelo zlasti v drugem polčasu doseči premoč. Krilska vrsta se ni samo v obrambi uspešno uveljavljala, temveč je tudi v ofenzivi s preciznimi pasi podpirala napad. Napad Lalčić, Vodeb, Peček, Nožer, Tomček II, je igral izredno postrvovalno, ni pa bil zaradi svoje nesigurnosti pred golom dovolj hiter in odločen. Desno krilo je moralo svoj posel opraviti vedno osamljeno. Upati je, da bo postalo zanesljiva moč, čim se v igro. Postrvovalna desna zveza ima to napako, da se vrača v obrambo tudi takrat, kadar ne bi bilo treba, zaradi česar nastajajo v odločilnih momentih v napadu vrzeli. Srednji napadalec, ki igra šele drugo tekmo na tem mestu, je dokazal, da ima dober in točen pregled situacij. Tokrat ni imel dovolj zaslonbe s strani svojih soigralcev. Leva zveza je igrala prvo tekmo in v prvem moštvu in bo postala dobro nadomestilo za odidelega Hreščaka, ako bo ohranila svojo prvotnost in odločnost, ki jo je pokazala ob prvem nastopu. Levo krilo zadržuje žogo predolgo ter omogoča s tem nasprotniku obrambi placement.

Rapid je v prvem polčasu predstavljal popolnoma enakovrednega nasprotnika. Po odmoru je postal žrtev tempa, ki ga je diktilo tehnično boljše in rutiniranejšo moštvo Maribora. Da je predvedel enakovredno igro, je pripisati izredni postrvovalnosti, s katero se odlikuje Rapidova enajstoričarja pri nastopih proti Mariboru. Vratar Pelko je bil sigurno. V obrambi je bil Barlovič boljši od Kurzman. Krilska vrsta je nastopila v postavi Brekl, Klippstätter, Pernat Erwin. Napad Pernat Emil Wenko, Terzietz, Vidovič in Leitzig je predvedel igro dolga pasov.

Tekma je bila dokaj zanimiva. V tretji minuti daje levi krilci Maribora s handsom povod za enajstmetrovko proti Mariboru. Vendar pa jo vratar Geuer sigurno obrani. Napadi se menjavajo. Drugi polčas je potekel v odlični premoči Maribora. Zaradi foula in handsa kaznuje sodnik Rapidovo enajstoričarja z enajstmetrovko, ki jo Kirbiš hladnokrvno zabije v mrežo. To je bil tudi edini gol tekme. Razmerje kormerjev 4:2 za Maribor.

Sodnik g. Deržaj iz Ljubljane je sodil dobro in objektivno.

Se dva rezultata iz Maribora: Atletički (Celje) : SK Zeleničarji 1:1 (1:0). Sodnik dr. Plaminšek dober. Rapid mladina : Maribor mladina 4:4 (2:1). Sodil je g. Turino.

Prvenstvo v Ljubljani

Tekma je presenetila, da je svoboda nastopila brez Bonca ter igralcev, ki imajo še kačenčno dobo. Njen napad je lepo kombiniral ter je v prvih dveh minutah dosegel prvi gol iz enajstmetrovke. Teren je bil precej razmočen, ni dopuščal sigurnih strelcev. Napad Svobode je v 8. minuti po lepih kombinacijah dosegel drugi gol.

Moštvo SK Slavije je samo branilo, le parkrat se mu je posrečilo priti do gola. Igrala je defenzivno igro.

Svoboda, ki je stalno pred vrati Slavije, doseže v 28. minuti tretji gol. Svoboda je v absolutni premoči, toda obramba Slavije dobro brani.

Tudi v drugem polčasu se slika ne izpremeni. Svoboda pritiska ter doseže še štiri elektno gole. S tem si je Svoboda pridobila nadaljnji dve točki.

Slavija, ki je letos padla iz I. razreda, bi pač morala pokazati nekaj boljšo igro, ne pa samo obupno defenzivno. Zahvaliti se mora obrambi ter slabim strelcem Svobode, da ni bil dvoštevilčen rezultat.

Sodil je tekmo g. Ahčan, ki je proti koncu izkličnil enega igralca Svobode ter dva od Slavije. Je to sicer preostara kazna, vendar pa je potrebna, da se surovost enkrat za vselej na igrišču zatre. V splošnem je sodil dobro.

Črnc

F. Roswalt

Upper Bay in Brooklin toneta v megli. V sivi daljavi se rišejo ogromne silhete prekomorskih ladij.

Ob tej uri je imel Al Johnson navado zapuščati skladišče «Liptons Tea Lmted» in obrniti korak v kolodvorsko ulico vzdolž železnice. Hodil je s poveseno glavo. Le od časa do časa je privzdignil oko in s pogledom dvignil čez plakate, ki so naznanjali predstavo v bioskopu.

Prišedši na večer iz podjemne železnice, je zadel na gručo ljudi, ki so se drenjali pred gorečim poslopjem. Ognjegasci so manevrirali, njihovi signali o ostro rezali zrak.

Al Johnson sam ni vedel, čemu in kako se je zgodilo, da je planil v gorečo hišo, stekel po zadimljenih stopnicah navzgor in rešil iz petega nadstropja belopolto ženo. Nikakor mu ni hotelo v glavo, da se ga je bela žena oprijela z obema rokama... in da se je docela prepustila njegovemu močnemu objemu. Vse to se je odigralo v tako kratkem času, da so se gledalci čudili.

Ko jo je prinesel iz hiše, je ležala žena še vedno brez zavesti. Hotel jo je poslati v bolnico, a kaj, ko je bila tako daleč. Naložil jo je torej na rame in jo vzel v svoje stanovanje. Vso noč je prebil poleg nje.

Martinova nedelja v Ljubljani

Zbiralni dan za Jugoslovansko Matico. — Najdeni tisočaki. — Iz policijske kronike.

Ljubljana, 11. novembra.

Zbiralni dan, skoro da otožna čeprednja nedelja, ki smo ga bili vajeni že tedne. Čim je napočilo jutro in so prikazali ljudje še zaspane obraze na ulice, jih je temeljito osvežil občuten hlad, ki je nastopil že ponoči. »Kam zopet s tem dnevom?« se je spraševalo vse vprek. »Da bi šli ven na deželo. Ej da, saj bi še šlo — toda blato?« Vse ceste v bližini okolici so pod vsako kritiko in riskira vsakdo, ki se poda na izprehod na Posavje. Na Vič all celo v St. Vid, da ga znanec, ki ga sreča četrte ure od mesta, ne pozna. Kako tudi, če pride mimo ves povaljan v blatu, umazan do kolen ter oškropljen od blatnih kapljic, ki jih mečejo avtomobilni ne samo do rame, marveč tudi v obraz in do vrh klobuka.

Zatorej na vlake, in avtobuse! Kdo bi stiskal par dimarjev, če pa gre drugače toliko boli ugodno! Ljubljanci so naskočili vozove avtomobilnih prometnih družb že kar jutraj, prihrumeli so v skupinah ter posamično — na vse tri kolodvore ter se potegnili tja ven — kjer le bilo še več blata. Pa nič zato. Oškodovani so bili s svežešim zrakom kot ga premore mesto ter v večjo pričo dobre volje, kakor jo ustvarja čepente doma. Bože moj, saj je toliko spremembe tam zunaj, navzlic že bližajoci se zimi. Da pri tem o dobrotah, ki jih nudijo vse domače gostilnice sploh ne govorimo. Bila je danes Martinova nedelja...

Tožno razpoloženje v mestu je ustvarjal pred vsem spomin na rappalsko požodbo, sklenjeno pred 8 leti. Nabiralna akcija Jugoslovanske Maticе v prid našim zaslužnim bratom to pot ni šla mimo nas. Iz stotine nabiralcev se nihče ni pritožil, da bi naletel na človeka, ki bi ga odpravil v mrzlo gesto in ne bi posegel v žep ter položil svoj obolus na oltar domovine in na žrtvenik narodu, ki mre v okovih. Kot nabiralci so se udeleževali dijaki kakor delavci in člani raznih društev, darovatelji pa so bili vsi, ki imajo nekaj narodne samozavesti.

Izmed prireditelj je kar najslabše uspel mladinski koncert »Ljubljanskega Zvona«, ki se je vršil dopoldne v veliki dvorani »Uniona«.

Martinova nedelja je bil najslabše uspel mladinski koncert »Ljubljanskega Zvona«, ki se je vršil dopoldne v veliki dvorani »Uniona«.

Malce nerodno se je zadržala kmetska ženica Micka K. z Doljanskega. Šla je tako le počasi po Starem trgu, kar se ji je zazdelo, da vidi tam v blatu veliko stvar, ki jo je bilo vredno dvigniti. Micka se je res sklonila ter pobrala dobro nabito listnico, ki jo je brž skrila pod jopo, ne da bi jo prej očistila blata. Kmalu je stopila za vogal neke hiše in pokukala radovednih očij v nabasano denarnico.

Na svoje presenečenje je zagledala v predalih več najrazličnejših bankovcev, nakar je skrila listnico zopet pod jopo ter jo nameravala odkuriti proti Doljanski. Napravila pa je le par korakov, pa sta že prihitela za njo fant in deklet ter tirjala od nje izgubljeno listnico. Micka je nekaj časa tačila, toda kmalu je stopil bliže tudi mož postav. Ob pogledu nani se je Micki kar hitro otalo zakrknjeno srce... Stvar se je končala za Micko vsekakor malce nerodno, kajti mož postav je zapisal njeno ime, ker je hotela denar pridržati, kar li je policist povedal naravnost v obraz, a Micka niti »nel« ni rekla.

Policijski organi so prišli v Kolodvorski ulici tudi dva hrvatska krošnjarja, ki sta se pečala s prodajo manufakture po hišah. Moža sta bila v Ljubljani po poslu že deset dni in sta kasirala za prodano blago skupno okrog 30.000 Din. Več kakor kasira v tolikem času srednje velika trgovina. Krošnjarja, ki sta krošnjarila brez predpisane dovoljenja, in ki sta obrnjalca za zaslužek naše trgovce, sta morala v zapor, blago in denar pa jima je bilo do nadaljnjega zaplenjen.

Nenavadno drzneza tatu je prišla policija na Starem trgu 7. Je to berač F., ki se redno ob nedeljah klati v tem okraju in je gospodinjam znan po svoji predrznosti. Danes dopoldne je pobasal na hodniku čevljev.

Plazovje ruši vasico. Hrastnik, 11. novembra. Naša okolica je znana, da se nahajajo v njej na več krajih plasti laporja, ki se prično ob deževnih dnevih usedati ali celo drčati. Posebno nevarni so taki zemeljski plazovi na precej strmih in višjih bregovih. Vsedanje in premikanje zemeljskih plasti je v zvezi s precejšno opasnostjo posebno na krajih, kjer so na vrhu premakločih plasti sešča in so zato te hiše v nevarnosti. Da razpokajo ali pa se nagnejo in celo porušijo. Citateljem je gotovo še v spominu podoban primer iz Hrastnika, ko je lansko leto plaz podrl do polovice Šentjurčovo gostilno, ogrožal pa je tudi varnost ostalih hiš in je celo premaknil cesto, ki pelje pod hribom.

Slična nevarnost preti zdaj majhnemu naselju Brcam pri Dolu. Brce so mala vasica, ki šteje komaj šest, sedem hiš, kjer stanujejo samo kmetje. Vasica leži pod višjim hribom, čigar plasti so se pričele začne čase premikati in lezti v dolino.

Vzrok vsedanju zemlje je ta, ker se je pričela voda razlivati pod zemeljsko plastjo in jo razmečala tako, da je popustila prvot-

lje nekega višjega uradnika, pa je bil se pravočasno prestražen in izročen policiji. Spričo obletnice Rappala ter pričakovanih demonstracij proti Italiji, ki pa za nedeljo sploh niso bile nameravane, so bili prav po metodah sedanje režima zopet gnajljivi sestradani in že do redni službi itak štrpaci-cirani policijski organi. Vsi do zadnjega uniformirani in neuniformirani, razven tistih, ki sede po »kanclijah«, in vohajo demonstrante v premeru nekaj kilometrov. Poslopje policijskega ravnateljstva je to nedeljo zopet delalo vtis kasarne, v kateri je vse, razven generalov. — lačno.

Mladinski koncert „Ljubljanskega Zvona“

Mladinski koncert — važna kulturna prireditelja A ne samo to. Koliko veselja, koliko čiste radosti v srcih naših 2000 kodravčkov in kratokotnikov, ki so poslušali včerajšnjim, njim namenjeni koncert! Kmalu bi rekli, da so vsa ta nedolžna bitja, v katerih bije srce za lepoto, vso noč sanjala o onem rumenem ljudu ne more slijati; o onih angeljih, ki jih solncec, ki od žalosti nad nehvaležnostjo je poslalo njim naklonjeno nebo, da bi slajše spančkali, morda celo o tistem divjem možu, bav-bav-u, ki se je njim v strah in obenem v zabavo oglašil v unionski dvorani. Vse to jim gotovo še danes roji po glavah in ne morejo pozabiti tega, kar so slišali.

Ze ob pol 10. dopoldne so prihajali nekateri v spremstvu učiteljev in učiteljic, drugi zopet v spremstvu dragih mamic, nekateri pa tudi sami, — hoteli biti samostojni — naši mladi, za pesem vnati naraščajniki. Napolnili so dvorano do zadnjega prostorčka, še več — do zadnjega kotička. Lep je bil pogled na to pestro živo sliko. In: ali niso imeli tudi peveci »Ljubljanskega Zvona« veselje nad tem, da mladina uživa v njihovih pesmih? Čemu ne bi napravili otročičkom, naši mladini, ki je in mora biti idealna, tako res nad vse lepega veselja! In ali nima tudi naš Zorko Prelovec, pevovodja društvenega zbora, zadoščenje za svoj trud in nepopeljivo postrvovalnost ravno v sladko se smehljajočih in od veselja vriskajočih srčih ljubljanske šolske mladine — slovenskih sinov in hčera? Tudi njemu je zaigralo srce, ko je videl njih od zadovoljstva žareče obraze in slišal veselo cepetanje z nožicami.

G. L. Drenovca, predsednika »Ljubljanskega Zvona«, so skoro požiraje ga, poslušali, ko jim je nad vse milo, otroško, tako rekoč igraje se z njimi in se pogovarjač z njihovo dušo — pojasnjeval besedilo posameznih skladb. Operni pevec, mojster Julij Betetto, jim je užgal nežne srčke z izvajanjem samospesov s spremljevanjem kapelnika g. Nefata, ki je na klavirju spremljal poleg kapelnika g. Svetla tudi zbor pri več pesmih. Naj zadoštuje do jutri toliko!

Mladina, naša nada, naužij se lepega petja, naužij se lepe umetnosti in vtisni si v spomin in srce: kdor poje, je človek dobrega srca! Naj ne pozabijo naši mali nikdar, da jim je bil izrečen opomin na zasužnjene brate v Primorju, nakar se je z zborom: »Čujte nas, bratje onkraj Triglava, onkraj Sočele« začelo petje. Naj zasije tudi njim ono zlato solnce, ono lepo solnce rumeno. — Mladina je pokazala vseskozi umevanje za lepo petje, za kar gre hvala njim in tudi njihovim vzgojiteljem. Da pa postanejo in ostanejo še trdnjeji tudi pozneje, želimo in pričakujemo. Mladina, naprej! Ti daj zagled starejšim!

Drevi ob 20. bo ponovil »Ljubljanski zvon« koncert s širšim vzporedom. Vstopnice se dobe v Matični knjigarni (Kongresni trg) in zvečer pri blagajni pred vvhodom v dvorano. — M. W.

Plazovje ruši vasico

Hrastnik, 11. novembra.

Naša okolica je znana, da se nahajajo v njej na več krajih plasti laporja, ki se prično ob deževnih dnevih usedati ali celo drčati. Posebno nevarni so taki zemeljski plazovi na precej strmih in višjih bregovih. Vsedanje in premikanje zemeljskih plasti je v zvezi s precejšno opasnostjo posebno na krajih, kjer so na vrhu premakločih plasti sešča in so zato te hiše v nevarnosti. Da razpokajo ali pa se nagnejo in celo porušijo. Citateljem je gotovo še v spominu podoban primer iz Hrastnika, ko je lansko leto plaz podrl do polovice Šentjurčovo gostilno, ogrožal pa je tudi varnost ostalih hiš in je celo premaknil cesto, ki pelje pod hribom.

Slična nevarnost preti zdaj majhnemu naselju Brcam pri Dolu. Brce so mala vasica, ki šteje komaj šest, sedem hiš, kjer stanujejo samo kmetje. Vasica leži pod višjim hribom, čigar plasti so se pričele začne čase premikati in lezti v dolino.

Vzrok vsedanju zemlje je ta, ker se je pričela voda razlivati pod zemeljsko plastjo in jo razmečala tako, da je popustila prvot-

na trdnost in se bliža Brcam nevarnost, da utrpi vasica nepogledno škodo. Zaradi smukovitega premikanja je utrpelo že pet hiš opasne poškodbe, na nekaterih se kažejo razpokline. Tri hiše so se že popolnoma nagnile in jim preti nevarnost, da se zrušijo.

Oblasti so bile že večkrat opozorjene na nevarnost, ki preti Brcam. Vsa nesreča bi se dala odvrniti na ta način, da bi se speljala taina voda po ceveh v drugo smer — in vasica bi tako dobila še ugoden vodovod. Upati je torej, da bo revni kmetski vasiči le usrečeno, ker so pričele oblasti vendar reagirati na opozorila in pričenjalo izvrševati ukrepe proti preteči katastrofi.

Sestanek sokolskih delavcev v Laškem

Laško, 11. novembra.

Danes se je vršilo v Zdraviliškem domu zborovanje delegatov iz sokolskih žup: Ljubljana, Kranj, Maribor, Celje, Novo mesto in Zagreb. Na važni sokolski sestanku so poslala številna sokolska društva svoje delegate, preizkušene sokolske delavce.

Zbor se je dotaknil vseh ovir, ki zadržujejo zadnje čase uspešni sokolski pokret. Storjeni so bili odločni, soglasni sklepi, kako naj se odstranijo ovire in izvedejo ukrepi za poživljenje sokolskega dela. Od izvestnih strani se očita, da so se sokolske ideje preživle. Smešen očitek! Kriza nastopa samo v onih društvih, kjer ni dovolj sokolskih delavcev, ki bi dobili svojo sokolsko šolo — v telovadnici!

Na zboru se je povdarilo, da se mora težišče sokolskega dela prenesti v telovadnico. Zborovanje je vodil starosta JSS br. Engelbert Ganzl. K debati so se oglašili gg. dr. Arnošek iz Laškega, dr. Fux dr. Murknik, Amte Brozovič iz Zagreba, Lubej iz Ljutomera, Smrtnik iz Celja, Sajovic iz Kranja in drugi. Posamezni župni delegatje so podali pravi izčrpana poročila o zibanju v svojih društvih, posebno za ljubljansko župo je podal zanimivo bilanco g. Stane Flegar. Značilno za zborovanje je dejstvo, da so zborni delegatje sprejeli vsak stavljeni predlog in s tem dokumentirali za enotno mišljenje in bratstvo, ki preveča naše Sokolstvo.

Ako še ne veš

Dober tek

V češkem okraju Řidzovo se vsako leto, že izza časov Marije Terezije, priredi tekma: kdo bo podelil več češpijevih cmokov. Letos je dobil prvo nagrado neki visokošolec iz Prage: užil je sto »knedlikov« in nato plesal z vsemi gospemi in gospicami iste ga okraja. Drugo nagrado so prisodili diaku s praške tehnike, ta jih je spravil 83 pod rebra.

Mesojedno drevo

Brazilski raziskovalec Mariano da Silva, ki je te dni dospel v Manaus — z dolgega potovanja po brazilske Gvilani — je baje videl med Indijanci Jatapuski drevo, hranec se z živalmi. Deblo meri tri čevlje v premeru in 20 čevljev v višino. Pri tleh ima liste, široke tri do pet čevljev in za palec debele. Drevo oddaja oster duh. A gorje mu, kdor se mu približa! Opico, ki jo privabi dišava in pleza po debelu, skoraj porabljo listi in tri dni pozneje spuste na tla kosti, do golega obrane.

Opeljine

Journal de Grauville nasvetuje dober recept: nasičeno raztopino iz 12 gramov pikrinove kisline na 1 liter vode. Ako se obveže ali namažeš vsaj nekaj minut po nezdgi, preidejo vse bolečine, tudi zastrupitve ali gnojitve se onemogoči. Uporaba te kisline ni opasna, samo na sluznico (n. pr. ustnice) ne sme priti.

Mleko v listih

«Times» poročajo, da je danski posestnik iznašel način, kako se mleku odvzame vsa voda: trdna tvarina izhaja iz stroja nalik debelim papirnatim listom. Izumitelj zagotavlja, da se bo takšno mleko lahko obrnilo leta in leta. Samo malo mlečne vode, pa boš takove vehe, perje in leponje raztopnil v izvrstno mleko. V kratkem se postavi tvornica za izdelovanje mlečnih »veščiljev« in ni daleč dan, ko ti bo mamica s kmetov pošljala mleko v pisnu.

Suhi orehi

Ako želiš poseušeni orehom vrtni prvotni okus in svežino, jih namakaj pet ali šest dni v malce slani vodi. Sol vzame starih jedrcem njih okus po čreslovinu. Voda pronicja počasi skozi lupino, napne jedro ter ga omeči. Ko stareš lupino, se kožica rada sname in okus je slaščen ko pri mladih orehih.

Konsumiranje krompirja

določena za hrano, se doseže s tem, da uničiš kali. Opran krompir koplješ četrte ure v kopeli, kjer na 100 l vode vlijes 2 l žveplene kisline. Nato se gomolji oplaknejo v čisti vodi. Isto se da doseči z vročino, če potisneš krompir za nekaj časa v razbeljeno pečnico. Zamudnejše, torej dražje, bi bilo zrezati krompir na drobne kocke, je ter jih sušiti v parilnici.

Tako se kadi doma!

Rekord obiska! Razprodane predstave!

Tainosti Orienta

Najrazkošnejši vefilm bajnega orientalskega čara!

SVETISLAV PETROVIČ MARCELLA ALBANI in drugi

Ljubavne noči. — Haremske tajnosti. — Odaliske.

Predstave ob 4., pol 6., pol 8. in 9.

Telefon 2124. Telefon 2124. ELITNI KINO MATICA.

Smrtna kosa

V Črnomlju je umrl včeraj g. Jože Vardjan star., sodni oficijal v pokojni in posestnik. Iztrošil je z 82 leti starosti svoje telesne sile, potem ko je bil dal vsakemu svojih otrok po lep kos kruha na pot življenja. N. v. m. p.!

Smeh! Zabava! Krobol! Mokri junaki. Pustolovščine na tropskih otokih in sredi Oceana. Kdor se hoče pošteno nasmejati, naj gre ob 4., pol 6., pol 8. in 9. v KINO IDEAL.

Hladil jo je in močil in strahoma čakal kaj stori, ko se popravi.

Zarana je žena izpregovorila. Rekla je, da je sama brez svojcev in da ne ve, kam naj gre... Al Johnson ji je predlagal, naj ostane kar pri njem, če ji je ljubo. Dejal ji je, da ji odstopi sobo, sam pa bo spal v kuhinji.

Tisti dan je bil črnc zelo vznemirjen pri delu. Zdelo se mu je, da prenaša vreče celo večnost. Tako dolgo je bilo do večera! In vse to zategadelj, ker ni vedel, če je žena ostala pri njem ali če se je odločila, da ga ostavi.

Pusto je bilo do tedaj njegovo življenje... Od zore do mraka je delal kakor živina. Samo ob sobotah zvečer se je najedel do sitega, potem pa je šel v bioskop. In ves teden potem ga je zopet tlačil in moril občutek podrejenosti in inferiornosti. Bil je pač črnc, ki se ga vsakdo brani in ogiblje. Kadar pa je šel po ulicah, je izpod čela opazoval bele žene. Gorje mu, če bi ga bilo kdo videl, kako jim sledi z očmi. Ubili bi ga bili, morda linčali... Njemu samemu se je videlo čudno, da je top in ravnodušen napram zamorkam. Privlačevalo so ga samo belopolte.

Razmišljajoč o tem, kaj je v njegovi odsotnosti ukrenila bela žena, je vzel iz žepa nekaj dolarjev in stopil v razne trgovine. Domov se je vrnil obložen z zavojčki razne vsebine.

Bela žena ni pobegnila! Našel jo je doma. Pomnila je posodo. Ko je vstopil Al Johnson, se je v prvem trenutku zdrnila in ni vedela, kam naj se postavi. Črnc pa je užival. Nato se je opogumila. Začela je odvezovati kar je Al Johnson nakupil. Skuhala mu je tudi večerjo.

Maie je bila i sama srečna... Morda se vam vidi nemogoče, da bi v Newyorku živel črnc z belo ženo? To ni tako nevsakdanji običaj. In Al Johnson je stanoval v Lexingtonovi ulici, kamor se zahtekajo vsi siromaki.

Maie in črnc sta sedla drug poleg drugega in beli ženi se je zdelo, da je imela do tega večera čisto krive pojme o črncih. Al Johnson je bil krotak in miren. Spal je v kuhinji in ni napravil nobene nespodobne kretnje.

Naslednjega dne je črnc vstal in odšel na delo. Bil je veder in si je žvižgal medpotoma. Nosil je glavo popolnoma vzravnanu kviskvu.

Maie je bila v mnogo težjem položaju. Nikomur ni smela ziniti, kaj se godi z njo, ker bi jo zasovražili, prezirali... Pobegniti ni hotela, ker je sočustvovala z Al Johnsonom, ki ji je rešil življenje. In poleg tega — kje naj zdej, na jesen, zaslužek? Al Johnson pa ni zahteval od nje ničesar, kar ne bi mu lahko izpolnila.

Maie je slonela na oknu. Nenadoma se je odnekod oglasila ameriška himna, »Jankee doodle...« Zbežala je na ulico... Ugledala je skupino mladih in zdravih rekrutov. Z enim od njih se je hitro seznanila.

Jack in Maie sta se sestala... Ko se je Maie vrnila domov, jo je črnc že iskal. Videl jo je bil v družbi Američana. Jel ji je očitali, da hodi z drugimi...

V njeni duši sta se sedaj pojavili dve sliki: vojaški novinec, lepi, plavalni mladec in on, ki je stal pred njo, črnc, umazani črnc. Nenadoma se ji je zdelo, da je že izbrala med njima. Črnc se ji je zastutil. Res ji je rešil življenje, ampak kaj to? Maie dež rojstva je ostal na njem in tega ne more izbrisati s svoje kože.

Umaknila se je v sobo in zaklenila za sobo vrata. Al Johnson pa se je stisnil v kotiček kuhinje in čepel tam do jutra kakor pregnanec. Zjutraj je šel na delo.

Jack in Maie sta se vnovič sestala. In prišel je čas, ko se je morala Maie vrtniti domov, da skuha črncu večerjo. S studom je pomisljala na skupno življenje z drugopoltim moškim. Začela je tožiti nad svojo usodo Jacku. Ta pa ni rekel ničesar.

Al Johnson je ves dan razmišljal, kaj bo, če ga ona ostavi, kakor je vse kazalo, da se bo zgodilo. Ugibal je, kako bo prenašal ne-

skončno samoto kadar pojde od njega. Kako jo bo pozabil?

Maie je videla, da se pred hišo zbirajo ljudje — velika množica belokožcev. Zdej se je tam daleč v ozadju pojavil črnc. Kaj se pripravlja? — se je vprašala. In postalo ji je mahoma žal za vse, kar je o črncu povedala Jacku. Al Johnson ji je vendar rešil življenje — njena dolžnost bi bila, da stori sedaj isto. Al Johnson je prihajal vedno bližje...

Sele pred hišo je spoznal, da je on tisti, na katerega čakajo. Maie je skočila med ljudi, da bi obranila črnca. Bilo je prepozno! Al Johnson se je spustil v beg, skočil je na zadnjo stopnico cestne železnice, a množica je pritiskala za njim in naraščala z vsakim korakom.

Pred mnogimi leti je prišel Al Johnson kot mali zamorski boy v Newyork. Sanjal je samo o tem, kako bo obogatel in se oženil s pravo, lepo belo ženo.

Tramvaj je drvel... Črnc se je krčevito držal in stal na zadnji stopnici. Množica je hrumela za njim — drla je kakor reka. Pomagajte pomagajte! Dosegli so ga, potegnili s cestne železnice in ga vrgli na tla...

Al Johnsonove sanje o beli ženi so bile končane za vselej.

